

CHỦ NGHĨA XÃ HỘI KHOA HỌC

CHƯƠNG 5

CƠ CẤU XÃ HỘI – GIAI CẤP VÀ LIÊN MINH

GIAI CẤP, TẦNG LỚP TRONG THỜI KỲ QUÁ ĐỘ

LÊN CHỦ NGHĨA XÃ HỘI

Bộ môn Lý luận chính trị - Khoa Khoa học cơ bản

- **Về kiến thức:** Sinh viên nắm được những kiến thức nền tảng về cơ cấu xã hội – giai cấp và liên minh giai cấp, tầng lớp trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội.
- **Về kỹ năng:** Sinh viên nhận diện những biến đổi trong cơ cấu xã hội – giai cấp và nội dung liên minh giai cấp, tầng lớp ở nước ta trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội.
- **Về tư tưởng:** Sinh viên thấy được tầm quan trọng, sự cần thiết phải góp sức, tăng cường xây dựng khối liên minh giai cấp, tầng lớp vững mạnh trong sự nghiệp xây dựng đất nước theo định hướng xã hội chủ nghĩa ở Việt Nam.

5.1. Cơ cấu xã hội – giai cấp trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội

5.2. Liên minh giai cấp, tầng lớp trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội

5.3. Cơ cấu xã hội – giai cấp và liên minh giai cấp, tầng lớp trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam

5.1. CƠ CẤU XÃ HỘI - GIAI CẤP TRONG THỜI KỲ QUÁ ĐỘ LÊN CHỦ NGHĨA XÃ HỘI

5.1.1. Khái niệm và vị trí của cơ cấu xã hội – giai cấp trong cơ cấu xã hội

5.1.2. Sự biến đổi có tính quy luật của cơ cấu xã hội – giai cấp trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội

5.1.1. KHÁI NIỆM VÀ VỊ TRÍ CỦA CƠ CẤU XÃ HỘI – GIAI CẤP TRONG CƠ CẤU XÃ HỘI

a. Khái niệm cơ cấu xã hội và cơ cấu xã hội – giai cấp

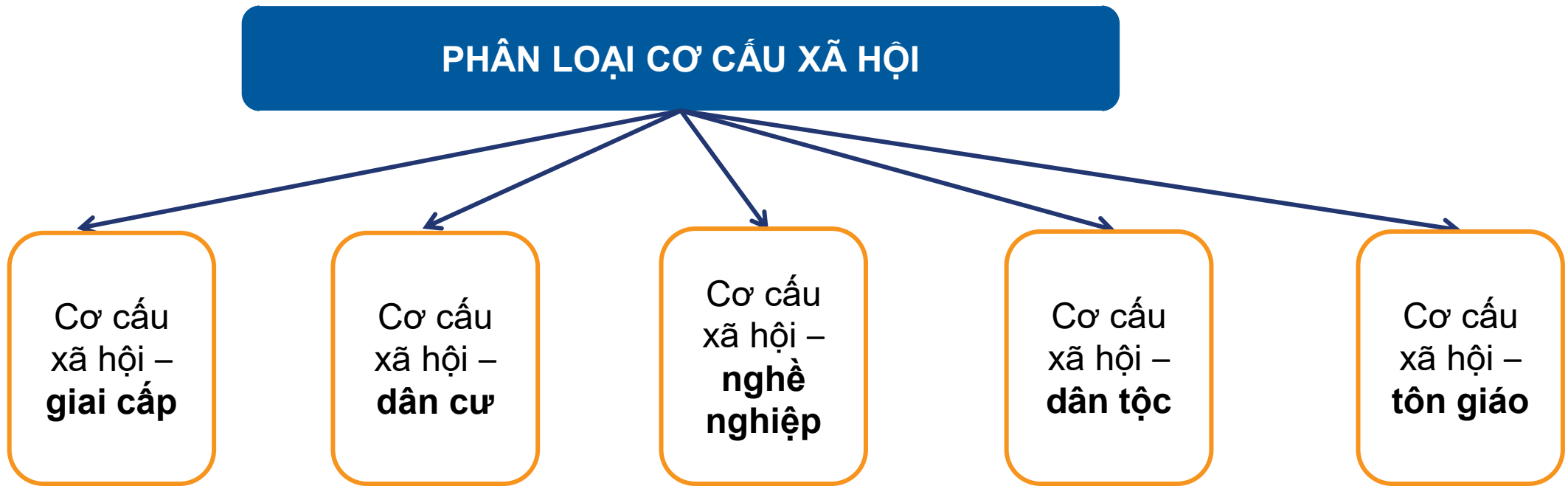
Khái niệm cơ cấu xã hội

Cơ cấu xã hội

Là tổng thể những quan hệ xã hội, cộng đồng xã hội cùng với mối quan hệ qua lại giữa các quan hệ xã hội và cộng đồng xã hội đó.

5.1.1. KHÁI NIỆM VÀ VỊ TRÍ CỦA CƠ CẤU XÃ HỘI – GIAI CẤP TRONG CƠ CẤU XÃ HỘI

5.1.1. KHÁI NIỆM VÀ VỊ TRÍ CỦA CƠ CẤU XÃ HỘI – GIAI CẤP TRONG CƠ CẤU XÃ HỘI

Khái niệm cơ cấu xã hội – giai cấp

Cơ cấu xã hội – giai cấp

Là tổng thể các giai cấp, tầng lớp xã hội tồn tại khách quan trong một chế độ xã hội nhất định, thông qua những mối quan hệ về sở hữu tư liệu sản xuất, về tổ chức quản lý quá trình sản xuất, về địa vị chính trị – xã hội... giữa các giai cấp, tầng lớp đó.

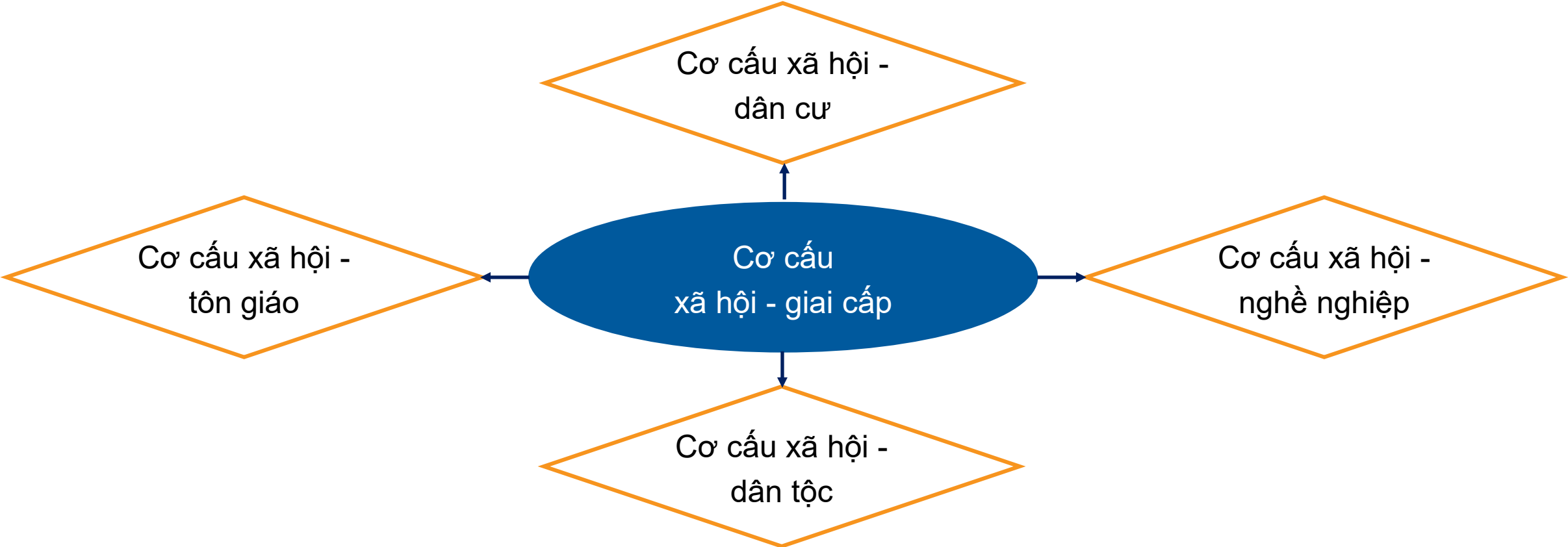
5.1.1. KHÁI NIỆM VÀ VỊ TRÍ CỦA CƠ CẤU XÃ HỘI – GIAI CẤP TRONG CƠ CẤU XÃ HỘI

b. Vị trí của cơ cấu xã hội và cơ cấu xã hội – giai cấp trong cơ cấu xã hội

- Trong hệ thống xã hội, mỗi loại hình cơ cấu xã hội đều có vị trí, vai trò xác định và có mối quan hệ phụ thuộc lẫn nhau.
- Vị trí, vai trò của mỗi loại hình cơ cấu xã hội không ngang nhau.
- Cơ cấu xã hội – giai cấp có vị trí quan trọng hàng đầu, chi phối các loại hình cơ cấu xã hội khác.

5.1.1. KHÁI NIỆM VÀ VỊ TRÍ CỦA CƠ CẤU XÃ HỘI – GIAI CẤP TRONG CƠ CẤU XÃ HỘI

Vị trí của cơ cấu xã hội – giai cấp trong cơ cấu xã hội

5.1.1. KHÁI NIỆM VÀ VỊ TRÍ CỦA CƠ CẤU XÃ HỘI – GIAI CẤP TRONG CƠ CẤU XÃ HỘI

b. Vị trí của cơ cấu xã hội và cơ cấu xã hội – giai cấp trong cơ cấu xã hội

Cơ cấu xã hội – giai cấp có vị trí quan trọng hàng đầu, chi phối các loại hình cơ cấu xã hội khác vì những lý do sau đây:

- Cơ cấu xã hội – giai cấp liên quan đến các đảng phái chính trị và nhà nước.
- Cơ cấu xã hội – giai cấp liên quan đến quyền sở hữu tư liệu sản xuất, quản lý, tổ chức lao động, vấn đề phân phối thu nhập trong một hệ thống sản xuất nhất định.
- Sự biến đổi của cơ cấu xã hội – giai cấp ảnh hưởng đến sự biến đổi của các cơ cấu xã hội khác và tác động đến sự biến đổi của toàn bộ cơ cấu xã hội.
- Cơ cấu xã hội – giai cấp là căn cứ cơ bản để từ đó xây dựng chính sách phát triển kinh tế, văn hóa, xã hội của mỗi xã hội trong từng giai đoạn lịch sử nhất định.

Câu 1: Trong hệ thống cơ cấu xã hội, cơ cấu xã hội – giai cấp có vị trí như thế nào đối với các loại hình cơ cấu xã hội khác?

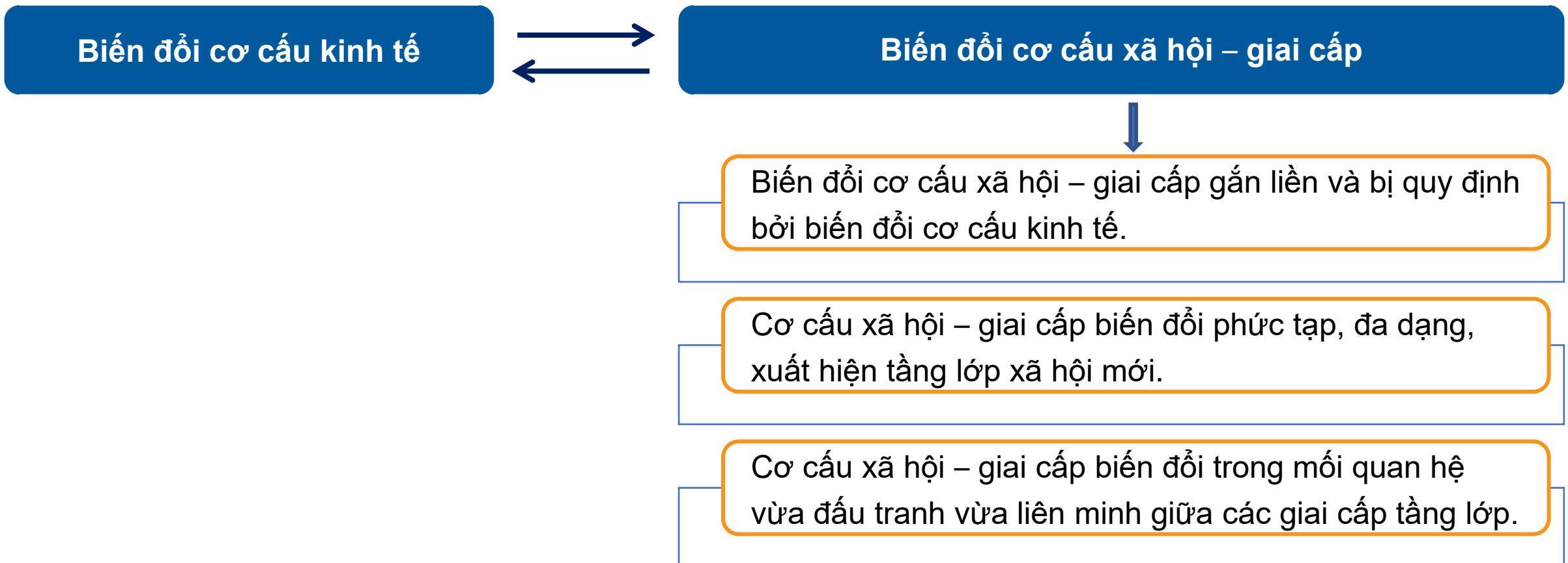
- A. Vị trí ngang hàng.
- B. Vị trí trung tâm.
- C. Vị trí đối kháng.
- D. Vị trí độc lập.

5.1.2. SỰ BIẾN ĐỔI CÓ TÍNH QUY LUẬT CỦA CƠ CẤU XÃ HỘI – GIAI CẤP TRONG THỜI KỲ QUÁ ĐỘ LÊN CHỦ NGHĨA XÃ HỘI

Trong một hệ thống sản xuất nhất định, cơ cấu xã hội – giai cấp thường biến đổi do tác động của nhiều yếu tố, đặc biệt là sự thay đổi của phương thức sản xuất, về cơ cấu ngành nghề, về các thành phần kinh tế. Sự đa dạng của các thành phần kinh tế làm xuất hiện các giai cấp, tầng lớp khác nhau; các giai cấp tầng lớp trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội có mối quan hệ chặt chẽ với nhau, vừa đấu tranh, vừa liên minh, hợp tác với nhau.

5.1.2. SỰ BIẾN ĐỔI CÓ TÍNH QUY LUẬT CỦA CƠ CẤU XÃ HỘI – GIAI CẤP TRONG THỜI KỲ QUÁ ĐỘ LÊN CHỦ NGHĨA XÃ HỘI

Tính quy luật của sự biến đổi cơ cấu xã hội giai cấp trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội

Câu 2: Yếu tố nào có ý nghĩa quyết định đến sự biến đổi của cơ cấu xã hội – giai cấp?

- A. Cơ cấu chính trị.
- B. Cơ cấu kinh tế.
- C. Cơ cấu văn hóa.
- D. Cơ cấu xã hội.

5.2. LIÊN MINH GIAI CẤP, TẦNG LỚP TRONG THỜI KỲ QUÁ ĐỘ LÊN CHỦ NGHĨA XÃ HỘI

5.2.1. Tính tất yếu của liên minh giai cấp, tầng lớp trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội

5.2.2. Nội dung liên minh giai cấp, tầng lớp trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội

5.2.1. TÍNH TẤT YẾU CỦA LIÊN MINH GIAI CẤP, TẦNG LỚP TRONG THỜI KỲ QUÁ ĐỘ LÊN CHỦ NGHĨA XÃ HỘI

- Liên minh giai cấp, tầng lớp trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội là sự liên kết, hợp tác, hỗ trợ nhau... giữa các giai cấp, tầng lớp xã hội nhằm thực hiện nhu cầu và lợi ích của các chủ thể trong khối liên minh, đồng thời tạo động lực thực hiện thắng lợi mục tiêu của chủ nghĩa xã hội.
- C.Mác và Ph.Ăngghen đã nghiên cứu về các phong trào công nhân ở Tây Âu giai đoạn 1848 - 1852 và đi đến kết luận rằng: Những cuộc đấu tranh của giai cấp công nhân thất bại chủ yếu là do giai cấp công nhân “đơn độc” vì đã không liên minh với giai cấp nông dân. Do vậy, những cuộc đấu tranh đó đã trở thành những “bài đơn ca ai điếu”. Vì vậy, liên minh giữa các giai cấp, tầng lớp trong cuộc đấu tranh cách mạng và xây dựng chủ nghĩa xã hội là một tất yếu.

5.2.1. TÍNH TẤT YẾU CỦA LIÊN MINH GIAI CẤP, TẦNG LỚP TRONG THỜI KỲ QUÁ ĐỘ LÊN CHỦ NGHĨA XÃ HỘI

Xét dưới góc độ chính trị:

- Trong một chế độ xã hội nhất định, chính cuộc đấu tranh giai cấp của các giai cấp có lợi ích đối lập nhau đặt ra nhu cầu tất yếu khách quan mỗi giai cấp đứng ở vị trí trung tâm phải tìm cách liên minh với các giai cấp, tầng lớp xã hội khác có những lợi ích phù hợp để tập hợp lực lượng thực hiện những nhu cầu và lợi ích chung.
- Trong cách mạng xã hội chủ nghĩa, dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản, giai cấp công nhân phải liên minh với giai cấp nông dân và các tầng lớp lao động khác để tạo sức mạnh tổng hợp đảm bảo cho sự thắng lợi của cách mạng xã hội chủ nghĩa trong cả giai đoạn giành chính quyền và giai đoạn xây dựng chế độ mới.

5.2.1. TÍNH TẤT YẾU CỦA LIÊN MINH GIAI CẤP, TẦNG LỚP TRONG THỜI KỲ QUÁ ĐỘ LÊN CHỦ NGHĨA XÃ HỘI

Xét dưới góc độ kinh tế:

- Liên minh giai cấp, tầng lớp được hình thành xuất phát từ yêu cầu khách quan của quá trình đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa và chuyển dịch cơ cấu kinh tế từ một sản xuất nhỏ với nông nghiệp là chủ yếu sang sản xuất hàng hóa lớn, phát triển công nghiệp, dịch vụ và khoa học công nghệ.
- Việc hình thành khối liên minh giai cấp, tầng lớp còn xuất phát từ chính nhu cầu và lợi ích của các giai cấp trên các chủ thể của các lĩnh vực công nghiệp, nông nghiệp, dịch vụ, khoa học và công nghệ...

Câu 3: Liên minh giữa giai cấp công nhân với giai cấp nông dân và tầng lớp trí thức là do

- A. mong muốn của công nhân.
- B. yêu cầu của nông dân.
- C. yêu cầu của trí thức.
- D. đòi hỏi khách quan của cả công nhân, nông dân và trí thức.

5.2.2. NỘI DUNG CỦA LIÊN MINH GIAI CẤP, TẦNG LỚP TRONG THỜI KỲ QUÁ ĐỘ LÊN CHỦ NGHĨA XÃ HỘI

Nội dung chính trị

Dưới sự lãnh đạo của Đảng, sự quản lý của nhà nước XHCN, xây dựng nền dân chủ XHCN – quyền lực thuộc về nhân dân.

Nội dung
kinh tế – xã hội

Cải tạo quan hệ sản xuất tư nhân tư bản chủ nghĩa, xây dựng quan hệ sản xuất mới – xã hội chủ nghĩa.

Nội dung
văn hóa – xã hội

Xây dựng nền văn hóa mới, trên nền tảng hệ tư tưởng chính trị của giai cấp công nhân.

Câu 3: Nội dung nào là quan trọng nhất trong các nội dung liên minh công – nông – trí thức trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội?

- A. Nội dung chính trị.
- B. Nội dung kinh tế.
- C. Nội dung tư tưởng.
- D. Nội dung văn hóa – xã hội.

5.3. CƠ CẤU XÃ HỘI – GIAI CẤP VÀ LIÊN MINH GIAI CẤP, TẦNG LỚP TRONG THỜI KỲ QUÁ ĐỘ LÊN CHỦ NGHĨA XÃ HỘI Ở VIỆT NAM

5.3.1. Cơ cấu xã hội – giai cấp trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam

5.3.2. Liên minh giai cấp, tầng lớp trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam

5.3.1. CƠ CẤU XÃ HỘI – GIAI CẤP TRONG THỜI KỲ QUÁ ĐỘ LÊN CHỦ NGHĨA XÃ HỘI Ở VIỆT NAM

- Sự biến đổi cơ cấu xã hội – giai cấp vừa đảm bảo tính quy luật phổ biến vừa mang tính đặc thù của xã hội Việt Nam.
- Trước sự biến đổi của cơ cấu xã hội – giai cấp, các giai cấp, tầng lớp xã hội ngày càng khẳng định vị trí, vai trò quan trọng trong xã hội.

5.3.1. CƠ CẤU XÃ HỘI – GIAI CẤP TRONG THỜI KỲ QUÁ ĐỘ LÊN CHỦ NGHĨA XÃ HỘI Ở VIỆT NAM

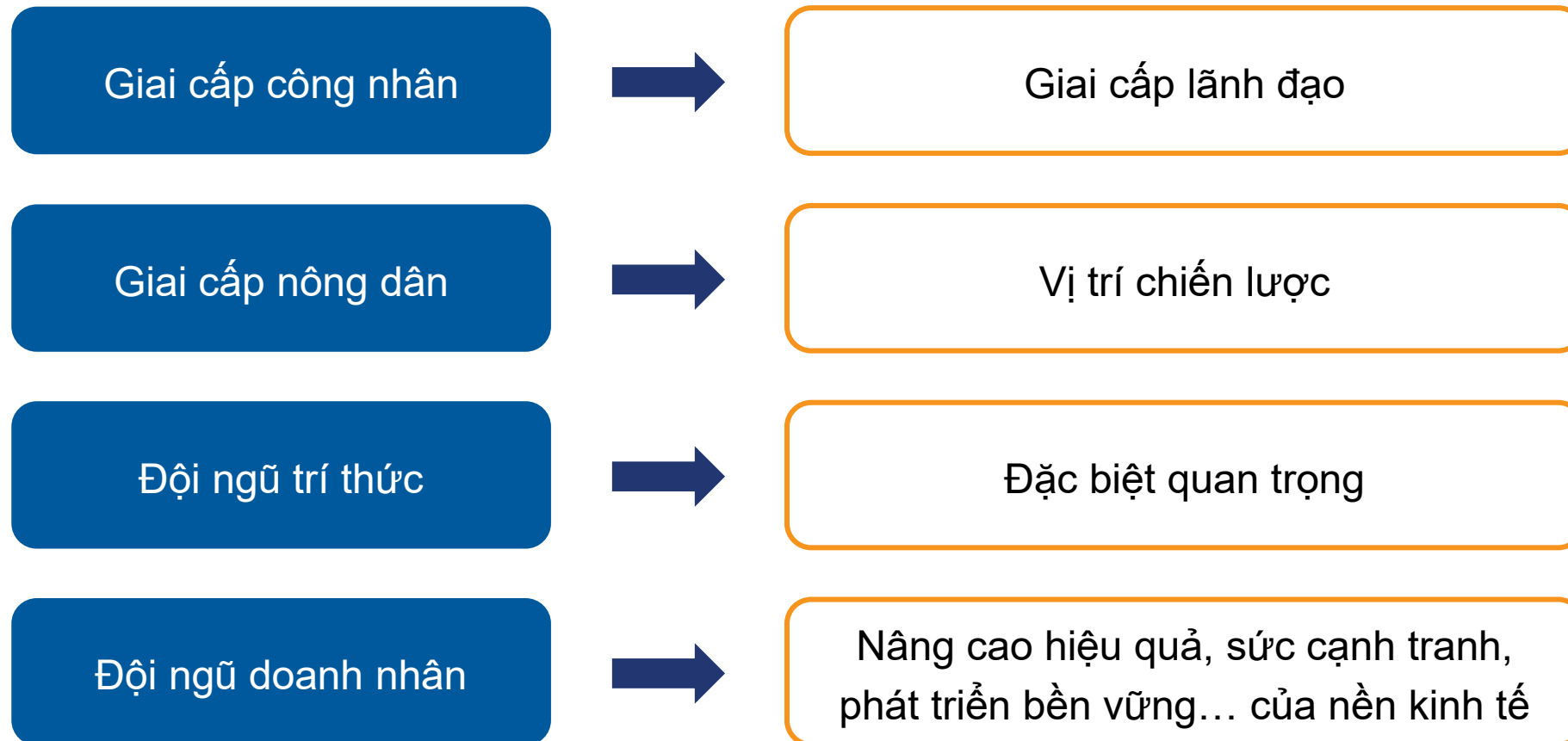
Sự biến đổi cơ cấu xã hội – giai cấp vừa đảm bảo tính quy luật phổ biến vừa mang tính đặc thù

Từ cơ cấu xã hội - giai cấp, có đối kháng, đấu tranh giai cấp là chủ yếu sang cơ cấu xã hội - giai cấp không có đối kháng, liên minh giai cấp tầng lớp là chủ yếu.

Ngoài giai cấp, tầng lớp lao động, các tầng lớp xã hội khác đều hoạt động theo Hiến pháp, Pháp luật Việt Nam, tham gia xây dựng cơ sở vật chất, tinh thần để đi lên CNXH.

5.3.1. CƠ CẤU XÃ HỘI – GIAI CẤP TRONG THỜI KỲ QUÁ ĐỘ LÊN CHỦ NGHĨA XÃ HỘI Ở VIỆT NAM

Các giai cấp, tầng lớp xã hội ngày càng khẳng định vị trí, vai trò quan trọng trong xã hội

Câu 4: Giai cấp công nhân giữ vai trò như thế nào trong cơ cấu xã hội – giai cấp ở Việt Nam trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội?

- A. Là giai cấp đặc biệt quan trọng.
- B. Là giai cấp giữ vị trí chiến lược.
- C. Là giai cấp lãnh đạo.
- D. Là giai cấp không nắm giữ tư liệu sản xuất chủ yếu của xã hội.

5.3.2. LIÊN MINH GIAI CẤP, TẦNG LỚP TRONG THỜI KỲ QUÁ ĐỘ LÊN CHỦ NGHĨA XÃ HỘI Ở VIỆT NAM

a. Nội dung liên minh giai cấp, tầng lớp trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam

Nội dung kinh tế;

Nội dung chính trị;

Nội dung văn hóa – xã hội.

5.3.2. LIÊN MINH GIAI CẤP, TẦNG LỚP TRONG THỜI KỲ QUÁ ĐỘ LÊN CHỦ NGHĨA XÃ HỘI Ở VIỆT NAM

a. Nội dung liên minh giai cấp, tầng lớp trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam

Nội dung kinh tế

- Thực hiện đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước gắn với phát triển kinh tế tri thức theo định hướng xã hội chủ nghĩa;
- Xác định đúng tiềm lực kinh tế của công nhân, nông dân, trí thức và toàn xã hội để xây dựng kế hoạch đầu tư và tổ chức triển khai các hoạt động kinh tế;
- Tổ chức các hình thức giao lưu, hợp tác kinh tế giữa công nghiệp – nông nghiệp – khoa học và công nghệ – dịch vụ... Để phát triển sản xuất kinh doanh, nâng cao đời sống nhân dân;
- ...

5.3.2. LIÊN MINH GIAI CẤP, TẦNG LỚP TRONG THỜI KỲ QUÁ ĐỘ LÊN CHỦ NGHĨA XÃ HỘI Ở VIỆT NAM

a. Nội dung liên minh giai cấp, tầng lớp trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam

Nội dung chính trị

- Giữ lập trường chính trị – tư tưởng của giai cấp công nhân;
- Giữ vững vai trò lãnh đạo của Đảng Cộng sản;
- Xây dựng và từng bước hoàn thiện nền dân chủ xã hội chủ nghĩa;
- ...

5.3.2. LIÊN MINH GIAI CẤP, TẦNG LỚP TRONG THỜI KỲ QUÁ ĐỘ LÊN CHỦ NGHĨA XÃ HỘI Ở VIỆT NAM

a. Nội dung liên minh giai cấp, tầng lớp trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam

Nội dung văn hóa xã hội

- Kết hợp giữa tăng trưởng kinh tế với phát triển văn hóa, tiến bộ và công bằng xã hội;
- Xây dựng nền văn hóa mới xã hội chủ nghĩa;
- Bảo vệ môi trường sinh thái; xây dựng nông thôn mới; nâng cao chất lượng nguồn nhân lực;
- Thực hiện xóa đói giảm nghèo; thực hiện tốt các chính sách xã hội đối với công nhân, nông dân, trí thức và các tầng lớp nhân dân; chăm sóc sức khỏe và nâng cao chất lượng sống cho nhân dân; nâng cao dân trí, thực hiện tốt an sinh xã hội;
- ...

5.3.2. LIÊN MINH GIAI CẤP, TẦNG LỚP TRONG THỜI KỲ QUÁ ĐỘ LÊN CHỦ NGHĨA XÃ HỘI Ở VIỆT NAM

b. Phương hướng cơ bản để xây dựng cơ cấu xã hội – giai cấp và tăng cường liên minh giai cấp, tầng lớp trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam

Có 5 phương hướng như sau:

1

Đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa; giải quyết tốt mối quan hệ giữa tăng trưởng kinh tế với đảm bảo tiến bộ, công bằng xã hội, tạo môi trường và điều kiện thúc đẩy biến đổi cơ cấu xã hội – giai cấp theo hướng tích cực.

2

Xây dựng và thực hiện hệ thống chính sách xã hội tổng thể nhằm tác động, tạo sự biến đổi tích cực cơ cấu xã hội, nhất là các chính sách liên quan đến cơ cấu xã hội – giai cấp.

5.3.2. LIÊN MINH GIAI CẤP, TẦNG LỚP TRONG THỜI KỲ QUÁ ĐỘ LÊN CHỦ NGHĨA XÃ HỘI Ở VIỆT NAM

3

Tạo sự đồng thuận và phát huy tinh thần đoàn kết thống nhất giữa các lực lượng trong khối liên minh và toàn xã hội.

4

Hoàn thiện thể chế kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, đẩy mạnh phát triển khoa học và công nghệ, tạo môi trường và điều kiện thuận lợi để phát huy vai trò của các chủ thể trong khối liên minh.

5

Đổi mới hoạt động của Đảng, Nhà nước, Mặt trận Tổ quốc Việt Nam nhằm tăng cường khối liên minh và xây dựng khối đại đoàn kết toàn dân.

Câu 5: Đâu KHÔNG phải nội dung chính trị của liên minh giai cấp, tầng lớp trong thời kỳ quá độ lên CNXH ở Việt Nam?

- A. Giữ lập trường chính trị - tư tưởng của giai cấp công nhân.
- B. Giữ vững vai trò lãnh đạo của Đảng Cộng sản.
- C. Xây dựng quan hệ sản xuất mới xã hội chủ nghĩa.
- D. Xây dựng và từng bước hoàn thiện nền dân chủ xã hội chủ nghĩa.

- Chương 5 trang bị cho sinh viên những kiến thức về cơ cấu xã hội – giai cấp và liên minh giai cấp, tầng lớp trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội.
- Trang bị cho người học những kiến thức về cơ cấu xã hội giai cấp và liên minh giai cấp, tầng lớp trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam.
- Từ những kiến thức đã học, sinh viên nhận thấy được tầm quan trọng của việc xây dựng khối liên minh giai cấp, tầng lớp, xây dựng khối đại đoàn kết dân tộc ở Việt Nam và đóng góp sức mình trong công cuộc xây dựng đất nước.